

Makale Gönderim Tarihi: 16.07.2018

Makale Kabul Tarihi: 16.10.2018

Araştırma Makalesi

Nüfus Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Yalova

Hakan BOSTAN¹

Özet

Nüfus konusu coğrafyanın temel inceleme konularından birini oluşturmaktadır. Yalova Türkiye'nin en önemli sanayi ve ulaşım ağlarının yoğunlaştığı bir sahada yer almaktadır. Bu nedenle nüfus ve yerleşme özellikleri bakımından oldukça ilgi çekicidir. Çalışmada genellikle 1935 ile 2000 yılları arasında yapılan Genel Nüfus Sayım sonuçları, 2008-2017 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) istatistikleriyle, 2018-2080 dönemi için üretilmiş nüfus projeksiyonlarından istifade edilmiştir. Yalova ilinin nüfus büyüklüğü ve değişimi, nüfus yoğunluğu, nüfus artış hızı, doğurganlık hızı, kır/kent nüfus oranları, cinsiyet durumu, yaş yapısı, iç göç oranları, eğitim durumu, nüfusun çalışma sektörüne göre dağılışı gibi nüfus özellikleri incelenmiştir. Yalova'nın İstanbul'un bir ilçesi iken 1995 yılında il olması, 17 Ağustos 1999 Marmara depremi Yalova ili nüfusunun artış ve azalış gösterdiği iki önemli olay olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, Yalova ili nüfusunda yaşanan değişimler ortaya konmuştur. Yalova'da yaşanan iç göçlerin neden olduğu değişimler tespit edilmiştir. Yalova nüfusunda yaşanan değişimlerin neden ve sonuçları nüfus coğrafyası açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nüfus, Coğrafya, Yalova, İç Göçler

A Case Study Population Geography: Yalova

Abstract

The population issue constitutes one of the main review topics of geography. Yalova is located in an area where Turkey's most important industrial and transportation networks are concentrated. Therefore, it is very interesting in terms of population and settlement characteristics. The study mainly benefited from the General Population Census results between 1935 and 2000, from the 2008-2017 Address Based Population Registration System (ABPRS) statistics and the population projections produced for the 2018-2080 period. Population characteristics of Yalova province such as population size and change, population density, population growth rate, fertility rate, rural/urban population growth rates, gender status, age structure, internal migration rates, educational status, distribution of population according to labour sector were examined. While Yalova was a district of İstanbul, it was a province in 1995, Marmara earthquake on August 17, 1999 are two important reasons for the increase and decrease of Yalova population changes in the population of Yalova province were determined. The changes caused by internal migrations in Yalova have been revealed. The causes and consequences of the changes in the population of Yalova have been evaluated in terms of population geography.

Keywords: Population, Geography, Yalova, Internal Migration

¹ Coğrafya Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Antropolog, Jandarma Albay, Jandarma Genel Komutanlığı, akadem118@yahoo.com

Giriş

Genel olarak nüfus; sınırları belirli bir bölge/ülke/coğrafyada, belirli bir zaman aralığında, yaşayan insan sayısını ifade etmektedir. Dünyada nüfus konusu 20.yüzyıla kadar sadece nüfusun sayısı/miktarı ile ilgili iken, bundan sonra özellikle nüfusun özellikleri, hareket yani göçler, nüfustaki değişimler önemli hale gelmiştir(Akbaş, 2016, s.2).

Nüfus coğrafyası açısından incelenecek olan Yalova; Samanlı dağlarının kuzeybatı kıyıları ile Armutlu yarımadasının kuzey kıyılarındaki yer almakta ve Marmara bölgesinin önemli bir turizm alanı olma özelliği göstermektedir. Yalova, kuzey ve batısında Marmara denizi, güneyinde Gemlik körfezi ve Bursa ili, doğusunda Kocaeli ili ile çevrelenmiştir. Yalova doğu kıyılarındaki yer alan kıyı ovaları ile delta ovalarının teşkil ettiği düzlükler dışında, genellikle engebeli bir görünüm arz etmektedir.

Aynı şekilde Yalova; kaplıcaları, süs bitkisi ve çiçek yetiştiriciliği, şehirdeki ekonomiyi etkileyen diğer bir husustur. Yalova'nın kıyı kenti olması ve arazi şartlarının uygun olması yerleşme ve tarım ekonomisini olumlu etkilemektedir. Türkiye'nin birçok bölgesinden Yalova iline yapılan iç göçler, Balkan ve Kafkas göçmenlerinin varlığı, şehirde kültürel bir çeşitliliğe ve zenginliğe neden olmuştur (Kazel, 2014, s.47). Yalova ilinde son yıllarda nüfus dengeli bir artış göstermektedir.

Yalova, Türkiye'nin en önemli sanayi ve ulaşım ağlarının yoğunlaştığı bir sahada yer almaktadır. Ulaşım sistemlerinin günden güne gelişmesiyle Yalova'nın önemi daha da artmaktadır. Balıkesir, İzmir, Bursa gibi yol güzergâhları üzerinde bulunması, İstanbul gibi bir metropole yakınlığı, Yalova'nın tarihten bu yana önemini korumasını sağlamıştır. Yalova'nın uygun yerleşim ve çekici birçok faktörü barındıran bir bölgede yer alması, bu sahada nüfus ve yerleşme hareketlerinin de yoğunluk kazanmasına sebep olmuştur (Doğan, 2009, s.76; Kazel, 2014, s.31). Bu çalışmada; Yalova ili nüfusunun çeşitli özellikleri, nüfus coğrafyası açısından, coğrafi bakış açısı altında incelenmiştir.

1. Veri ve Yöntem

Araştırmada, genellikle Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerinden faydalanılmıştır. Daha önce bu konuda yapılmış çalışmalar, tezler ve yayınlar taranmış ve bunlar kaynakçada belirtilmiştir. Araştırmanın konusu gereği nitel araştırma yöntemleri tercih edilmemiştir.

2. Kavramsal Çerçeve: Yalova İlinin Nüfus Yapısı

Nüfus konusu coğrafyanın temel inceleme konularından birini oluşturmaktadır. Nüfusun yeryüzündeki dağılışı, bu dağılışa neden olan faktörler, nüfusun hareketi (göçler), doğum ve ölümler, nüfusun çeşitli özelliklerinin zaman ve mekâna göre gösterdiği değişiklikler, beşeri coğrafya dalı olan nüfus coğrafyasında ele alınmaktadır(Şahin, 2007, s.16).

Nüfus son derece hareketli ve değişken bir olgudur. Nüfusun belli bir zaman aralığında artması veya azalması, yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal olaylarla paralellik göstermektedir(Sertkaya Doğan, 2009, s.1). Nüfus, sayımlar yoluyla belirlenmektedir. Ülkeler; doğal, ekonomik, kültürel varlıklarını etkili bir şekilde kullanmak için insan kaynağının sayısı ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak

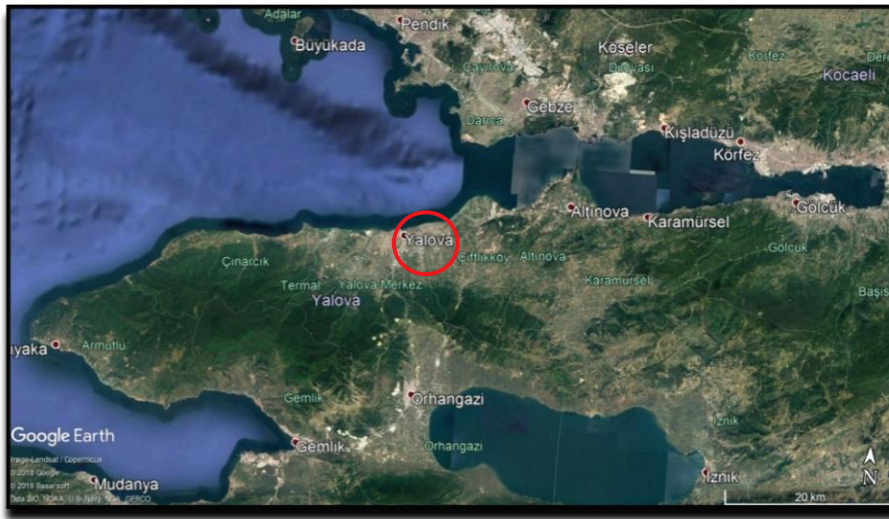
isterler ve bunu sağlamak için nüfus sayımlarına başvururlar. Nüfus sayımı, bir memlekette belli bir anda, bütün aile fertleri kapsayacak şekilde demografik bilgilerin toplanması ve bunların işlenmeye hazır hale getirilmesi, belirli gayelere uygun tarzda tertip edilmesi ve yayınlanması olarak ifade edilebilir(Tandoğan, 1998, s.9 aktaran Akbaş, 2016, s.3).

Önceleri ülkeler asker kaynağının belirlenmesi ve vergi miktarının tespit edilmesi amacıyla nüfus sayımlarını yapmayı amaçlarken, günümüzdeyse insan kaynağı hakkında ihtiyaç duyulacak her türlü bilgiye ulaşabilmek maksadıyla; cinsiyet durumu, yaş yapısı, kır/kent nüfus oranları, iç ve dış göç oranları, nüfus artış/azalış oranları, eğitim durumu, nüfusun çalışma sektörüne göre dağılışı gibi özellikleri belirlemek amacıyla nüfus sayımları yapılmaktadır(Akbaş, 2016, s.3).

2. 1. Yalova İlinin Konumu ve İdari Yapısı

Yalova ili, Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara bölgesinin güneydoğusunda, 29° 12'.40'' ve 29° 18'.50'' Doğu boylamları, 40° 37'.13'' ve 40° 39'.55'' Kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. Yalova ili Marmara denizi, İzmit ve Gemlik körfezleri ile çevrilidir. Yalova ilinin kuzeyinde İstanbul ili bulunmakta olup, Yalova Kocaeli'nin Karamürsel ilçesi, Bursa'nın Orhangazi ve Gemlik ilçeleriyle komşudur(Harita 1). Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en küçük ili olan Yalova, sadece 847 km²'lik bir alana sahip olup, Türkiye yüzölçümünün % 0,11'lik bölümünü oluşturmaktadır (www.yalova.bel.tr).

Harita 1. Yalova İli ve Çevresi



Kaynak: <http://earth.google.com>

Yalova; hızlı nüfus artışı, İstanbul ile idari ve fonksiyonel ilişkilerde nispeten zorluklar yaşanması gibi sebepler göz önünde bulundurularak, 6 Haziran 1995 tarihinde İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerine bağlı bazı yerleşim yerlerinin ayrılması ile il konumuna getirilmiştir (Resmi Gazete, 1995). Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1990 yılı nüfus verileri incelendiğinde, Yalova'nın il olarak nüfus değerlerinin işlenmiş olduğu görülmektedir(TÜİK, 2018a). Yalova Bursa ilinin Gemlik ilçesine bağlı Armutlu Bucak Merkezi, Kocaeli iline bağlı Karamürsel

ilçesinin Altınova kasabası ve İstanbul iline bağlı Yalova ilçesi ile Çınarcık Bucak Merkezi, Termal kasabası ve Çiftlikköy kasabası ilçe halini alarak Yalova iline bağlanmıştır. Yalova ili merkez ilçe ile birlikte altı ilçeden oluşmaktadır. Yalova ilinde; merkez ve 5 ilçe belediyesi, merkez ilçeye bağlı 1, Altınova ilçesine bağlı 3, Çınarcık ilçesine bağlı 3 ve Çiftlikköy ilçesine bağlı 1 belde belediyesi olmak üzere toplam 14 belediye ile 43 köy bulunmaktadır (www.yalova.bel.tr).

Nüfus ve yerleşim, coğrafi açıdan birbirini etkileyen ve ayrı ayrı ele alınması pek doğru olmayan iki alandır: “Nüfus çalışmalarında, yerleşme tarihi de oldukça önemli konulardan biridir. Nüfus ve yerleşme birbirinden bağımsız düşünülemez. Çalışılacak sahanın yerleşme tarihinin bilinmesi geçmişe ait verilerin daha doğru değerlendirilebilmesi açısından yol gösterici rol oynar. Ayrıca geleceğe dair fikir yürütülebilmesine de katkı sağlar” (Sertkaya Doğan, 2009, s.4-5). Bu sebeple bu çalışmada Yalova’nın yerleşme tarihine de yer verilmiştir.

Yalova ilinin yer aldığı coğrafi mevki ve uzun kıyı şeridi; başta ulaşım, turizm, tarım olmak üzere her açıdan önem taşımaktadır: Kara ve deniz ekosistemleri arasında geçiş bölgesi olması bakımından hassas bir nitelik taşıyan ve dinamik bir yapıya sahip olan kıyı alanları fiziki özelliklerinden kaynaklanan çekiciliğe bağlı olarak, yeryüzünün diğer kesimlerine göre insan faaliyetlerinin yoğunlaştığı sahalardır. Kıyı alanları ulaşım, sanayi, turizm, savunma ve tarımsal amaçlı olarak kullanılmaktadır (Gürbüz vd., 2004, s.374). Yalova ilinin toplam nüfusunun % 86’sı ova vadi tabanlarında, %11’i ise platoluk sahalarda toplanmıştır (Kurt ve Haybat, 2014, s.335).

2. 2. Yalova’nın Yerleşme Tarihi

Yalova bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalar, Neolitik çağa ait (M.Ö.8000- 5500) bulguların ortaya çıkarılması, yerleşme tarihinin bu döneme kadar uzandığını göstermektedir (Hasluck, 1910, s.69 aktaran Doğan, 2009, s.76). Bölge önce M.Ö. 1200’lü yıllarda Frigler’in hâkimiyeti altına girmiş, M.Ö.7. yüzyılda Trakya’dan Anadolu’ya geçen Britanyalılar tarafından yerleşim alanı olarak kullanılmış, sonraki dönemlerdeyse M.Ö.230-182 yılları arasında Makedonya, M.Ö.74 yılında Roma İmparatorluğu, M.S.39 yılında Bizans İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Bizans İmparatorluğu döneminde termal kaynakları sebebiyle dinlenme ve tedavi yeri olarak, başka bir deyişle dönemin rekreasyon alanlarından biri olarak önem kazanan araştırma sahası daha sonra Anadolu’da güç kazanan Selçukluların yönetimine geçmiştir. 1326 yılında Osmanlı Devleti hâkimiyetine giren Yalova, 1530 yılında İzmit vilayetine bağlı bir kasaba iken, 1867 yılında Bursa merkez sancağına, 1901 yılındaysa bağımsız İzmit sancağına bağlanmıştır. Yalova Kurtuluş Savaşı sırasında girdiği Yunan işgalinden 19 Temmuz 1921 tarihinde kurtarılmış ve 2 Haziran 1929 tarihinde Atatürk’ün isteğiyle çıkarılan bir kanun ile İstanbul iline bağlı bir ilçe olmuştur (TÜİK, 2014, s.XI).

19.yüzyıl sonlarında Müslüman nüfusun azınlık olarak yaşadığı Yalova’ya, 1853-56 yılları arasında Kırım Savaşından ve 1877-78 yılları arasında Osmanlı-Rus Savaşından sonra Kırım ve Kafkas göçmenleri gelmişlerdir. Cumhuriyet’in ilanından sonra ise Yalova’ya yeniden mübâdele ile Balkan göçmenleri yerleştirilmiş, Yalova’da yaşayan Müslüman sayısı artış göstermiş, Müslüman olmayanlarsa Yalova’dan ayrılmışlardır (Salman Günalp, 2015, s.10).

Yalova, Atatürk'ün kaplıcalara gösterdiği ilgi ve kurduğu ziraat işletmeleriyle önemli bir konuma gelmiştir: “Bugün meyve, sebze ve çiçek yetiştiriciliğinde Türkiye’ye örnek olmuş Yalova yöresi iktisadi kalkınmasını Atatürk’ün bu ileri görüşüne borçludur. Hatta biraz ileri giderek denilebilir ki, Atatürk döneminde Yalova, Cumhuriyetimizin yazlık başkenti olmuştur. Zira Yalova hem Ankara’ya, hem de İstanbul’a kolay erişilebilir bir mevkidedir” (Göney, 2009, s.3).

2. 3. Nüfusun Genel Özellikleri

Yalova önceleri Yalakova ve Yalakabad isimleri ile anılmış, 1900’lü yıllar ile birlikte Yalı Ova ve Yalova adı kullanılmaya başlanmıştır. Yalova’da, bilinen en eski nüfus sayımında; (1838-1839 yılları arasında yapılmış nüfus sayımında) yaşayan kişi sayısı 10.780 civarı olarak, Osmanlı İmparatorluğu zamanında son kez yapılan 1918 nüfus sayımdaysa; 795’i Müslüman, 10.274’ü Rum ve 3.303’ü Ermeni’den oluşan toplam yaşayan kişi sayısı 14.372 olarak tespit edilmiştir (Salman Günalp, 2015, s.10).

Yalova ilinin genel nüfus sayıları hakkında bilgi verilmeden önce, Yalova şehrinin nüfus ve yerleşim özellikleri hakkında bilgiler verilecektir. Yalova şehri, 1935 nüfus sayımına göre 2.635 kişiden oluşan bu küçük yerleşim yeri (Tablo 1). 1939 yılında Yalova üç mahalle ve 461 evden oluşan bir kasabaydı (Ceylan, 2003, s.26).

Tablo 1: Yalova Şehri Nüfusunun Yıllara Göre Artış Seyri (1935-2017)

| Sayım Yılı | Toplam Nüfus | Sayım Yılı | Toplam Nüfus | Sayım Yılı | Toplam Nüfus |
|------------|--------------|------------|--------------|------------|--------------|
| 1935 | 2.635 | 1975 | 27.289 | 2010 | 98.347 |
| 1940 | 2.300 | 1980 | 41.823 | 2011 | 100.863 |
| 1945 | 3.608 | 1985 | 53.857 | 2012 | 102.874 |
| 1950 | 3.833 | 1990 | 65.823 | 2013 | 104.737 |
| 1955 | 6.610 | 2000 | 70.118 | 2014 | 107.928 |
| 1960 | 11.318 | 2007 | 87.372 | 2015 | 112.183 |
| 1965 | 14.217 | 2008 | 91.047 | 2016 | 116.615 |
| 1970 | 17.689 | 2009 | 92.166 | 2017 | 119.605 |

Kaynak: DİE, Genel Nüfus Sayım Sonuçları (1935-1960); TÜİK, 2018a, b.

1940 yılında Yalova şehir nüfusu 2.300 kişiye düşmüş, sonraki sayımlarda, nüfusu devamlı olarak artmış ve mekân üzerinde de genişlemesini sürdürmüştür. 1940'lı yıllardaki azalmanın sebebi ise II. Dünya savaşının oluşturduğu ortamdır. Türkiye genelinde de 1940-1945 yılları arası II. Dünya savaşının etkisi ile nüfus artış hızı %10,5'e gerilemiştir (TÜİK, 2018a). Sonraki yıllarda Yalova şehrin gelişimine paralel olarak kademeli bir artış gözlenmektedir. 1950 yılından sonra Türkiye'de başlayan, dolayısıyla İstanbul'un bir ilçesi olan Yalova'yı da etkileyen sanayileşme süreci, Yalova'nın nüfus artışını artıran etmenlerin en önemlisini oluşturmuştur. Bununla birlikte, kırdan kente yaşanan göçler ile Yalova'nın elverişli hayat koşulları da diğer önemli etmenlerdir. Bu etmenlerle, 1950 yılında Yalova şehir nüfusu 3.833 kişiden, 1955 yılında 6.610 kişiye yükselmiştir. 1960 yılında Yalova'nın doğusunda NATO üssünün kurulması, şehrin nüfus, ekonomik ve sosyal yönden gelişmesinde önemli bir unsur olmuştur. Bu sebeple, Yalova şehir nüfusu önce 1960 yılında 11.318'e, 1965 yılındaysa 14.217'ye yükselmiştir. Nüfus yoğunluğu açısından ise 1961 yılında mahalle sayısı hâlâ üç iken, 1962 yılında mahalle sayısı yediye yükselmiştir(Kazel, 2014, s.32). 1970'li yıllardan itibaren ise sanayileşme sürecinin hızlanması ve devam eden iç göçlerin etkisiyle, Yalova'nın nüfus artışı devam etmiştir. Bu dönemde; şehrin doğusunda sanayi tesisleri kurulmaya başlanmış, yazlık siteler çoğalmış, çiçekçilik ve seracılık faaliyetleri gelişme göstermiştir. Dolayısıyla, Yalova şehir nüfusu 1970 yılında 17.689'a, 1980 yılında ise, 41.823'e ulaşmıştır. Yalova şehir nüfusundaki artış 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan Marmara depremine kadar artarak devam etmiştir. Depremden önce, Yalova şehir nüfusu 1997 yılında 78.469'a kadar yükselmiştir. Yalova şehri 12 Kasım 1999 tarihinde yaşanan Düzce depreminden ise fazla etkilenmemiştir (Kazel, 2014, s.32-33). Marmara depreminden sonra Yalova şehir nüfusu azalarak 2000 yılında 70.118'e düşmüştür. Sonrasında yeniden yükselişe geçerek, 2007 yılında 87.372'ye, 2010 yılında 98.347'ye ve son olarak 2017 yılında ise 119.605 kişiye yükselmiştir. Yalova şehri, mevcut yapısıyla nüfusu artan bir şehir olmaya devam edeceği değerlendirilmektedir.

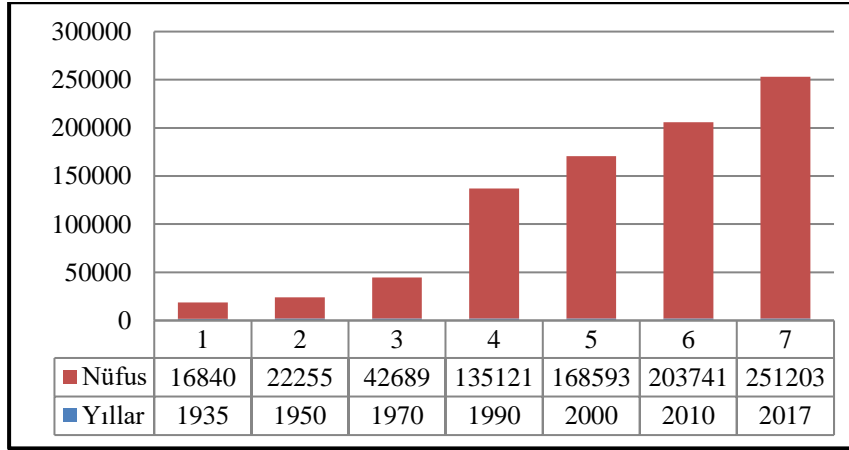
Yalova'nın 1995 yılında il olması nedeniyle, 1990 yılı genel nüfus sayımından itibaren Yalova ili ve ilçeleri hakkında detaylı bilgilere ulaşılabilmektedir. Yalova ili genel olarak değerlendirildiğinde ise Yalova ilçe nüfusu 1935 yılında 16.840, 1950 yılında 22.225, 1965 yılında ise 37.090 kişiye yükselmiştir. Yalova şehir nüfusunda da görülen artışın gerekçelerinden olan, sanayileşme ve kırdan şehre olan göç bu artışı hızlandırmıştır. Aynı zamanda yine 1960 yılında İzmit'in Karamürsel ilçesine kurulan NATO üssü de Yalova ilçe nüfusunun artışını hızlandırmıştır. 1985 yılı nüfus sayımında İstanbul iline bağlı ilçe olan Yalova'nın ilçe nüfusu dikkate alınmışken, 1990 nüfus sayımındaysa Bursa ilinin Gemlik ilçesinin Armutlu Bucak Merkezi, Kocaeli ilinin Karamürsel ilçesinin Altınova kasabası ilçe statüsü kazanarak Yalova ili nüfusuna eklenmiştir. Bu nedenle, Yalova ilinin 1985 yılı nüfusu 90.228'den, 1990 yılında %50 artarak 135.121'e yükselmiştir(%50) (Tablo 2).

Tablo 2: Yalova İli Nüfusunun Yıllara Göre Artış Seyri (1935-2017)

| Sayım Yılı | Toplam Nüfus | Sayım Yılı | Toplam Nüfus | Sayım Yılı | Toplam Nüfus |
|------------|--------------|------------|--------------|------------|--------------|
| 1935 | 16.840 | 1985 | 90.228 | 2011 | 206.535 |
| 1940 | 17.078 | 1990 | 135.121 | 2012 | 211.799 |
| 1950 | 22.255 | 2000 | 168.593 | 2013 | 220.122 |
| 1965 | 37.090 | 2007 | 181.758 | 2014 | 226.514 |
| 1970 | 42.689 | 2008 | 197.412 | 2015 | 233.009 |
| 1975 | 55.036 | 2009 | 202.531 | 2016 | 241.665 |
| 1980 | 75.787 | 2010 | 203.741 | 2017 | 251.203 |

Kaynak: DİE, Genel Nüfus Sayım Sonuçları (1935-1960); TÜİK, 2018a, b.

Yalova ili nüfusu 1990 yılından (135.121), 2017 yılına kadar (251.203) sürekli olarak artış göstermiştir. Yalova ili nüfusu 1935-2017 yılları arasında 15 kat artmıştır (Şekil 1).

Şekil 1: Yalova İlinde Yıllar İtibariyle Nüfusun Dağılışı (1935-2017)

Yalova'nın ılıman bir iklimi, turizm imkânlarının elverişliliği, önemli ulaşım güzergâhlarına sahip olması, eğitim oranının yüksekliği ve kültürel çeşitliliği, İstanbul, Bursa, Kocaeli gibi önemli sanayi, iş ve ticaret sahalarına yakınlığı, il nüfusunun gelişimi açısından büyük avantaj sağlamıştır (Kazel, 2014, s.31). Bu avantajın devam edeceği de görülmektedir.

2. 4. Şehir ve kırsal Nüfus

Bu bölümde merkez ilçe ile diğer ilçeler, toplam şehir ve kır nüfusları ile oranları açıklanmıştır. 1990 ve 2000 verileri üzerinden ilçe seviyesinde şehir ve kır nüfuslarının yer aldığı Tablo 3’de, Yalova ilinde ilçeler bazında şehir ve kır nüfusunun sürekli artış halinde olduğu görülecektir.

Tablo 3: Yalova Şehir–Kır ve Toplam Nüfus (1990-2000)

| Yıllar | 11990 | | | 2000 | | |
|-----------------------------|--------------|--------------|---------------|--------------|--------------|---------------|
| | Şehir | Kır | Toplam | Şehir | Kır | Toplam |
| Merkez | 65823 | 11314 | 77137 | 70118 | 15973 | 86091 |
| Altınova | 2176 | 13512 | 15688 | 3231 | 19570 | 22801 |
| Armutlu | 3201 | 2815 | 6016 | 4221 | 3637 | 7858 |
| Çınarcık | 7629 | 9661 | 17290 | 8953 | 12697 | 21650 |
| Çiftlikköy | 5750 | 8922 | 14672 | 9622 | 15167 | 24789 |
| Termal | 2453 | 1865 | 4318 | 2516 | 2888 | 5404 |
| Toplam | 87032 | 48089 | 135121 | 98661 | 69932 | 168593 |
| Kaynak: TÜİK, 2018a. | | | | | | |

Aynı zamanda toplam nüfus miktarları karşılaştırıldığında ise Yalova merkez ilçenin en fazla nüfusa sahip olduğu görülmektedir. Okul, hastane, alışveriş alanları, sinema, tiyatro gibi hizmet sektörüne ait tesislerin merkez ilçede yoğunlaşması ile ilin idari merkezi olması nüfusunu arttıran nedenleri oluşturmuştur (İbrahim, 2002, s.15 aktaran Doğan, 2009, s.78). Yalova ilinin 1990 ve 2000 yılları arası şehir ve kır yıllık nüfus artış hızı incelendiğinde (Tablo 4), Çiftlikköy, Altınova ve Armutlu şehir nüfus artışlarının en yüksek olduğu ilçeler, Çiftlikköy, Termal, Altınova ve Merkez kır nüfus artışlarının en yüksek olduğu ilçelerdir. Genel olarak şehir nüfusu artışı %12,54 ve kır nüfus artışı ise %37,44 olmuştur. Türkiye geneli şehir nüfusu yıllık artış hızının %27 olduğu, Marmara bölgesi şehir nüfus artış hızının %28,26 olduğu, Yalova’nın şehir nüfus artış hızının düşük olmasının sebebi ise 1999 Marmara depremi sonrası (2000 sayım sonucu) toplam şehir nüfusun %59’a düşmesinden kaynaklanmıştır. Yalova ilinin ilçeler bazında nüfus yoğunluğu en çok olan ilçeleri ise Merkez, Altınova ve Çiftlikköy’dür. 2007 ve 2017 yılı verileri üzerinden ilçe seviyesinde şehir ve kır nüfusları ise Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Yıllık Nüfus Artış Hızları ve Nüfus Yoğunluğu (1990-2000)

| Yerleşim | Yıllık nüfus artış hızı (%) | | Yüzölçümü (km ²) | Nüfus Yoğunluğu (2000) |
|------------------------|-----------------------------|--------------|------------------------------|------------------------|
| | Şehir | Kır | Toplam | Toplam |
| Merkez | 6,32 | 34,48 | 164 | 525 |
| Altınova | 39,52 | 37,03 | 95 | 239 |
| Armutlu | 27,65 | 25,61 | 238 | 33 |
| Çınarcık | 16,00 | 27,32 | 188 | 115 |
| Çiftlikköy | 51,47 | 53,05 | 117 | 212 |
| Termal | 2,54 | 43,72 | 45 | 120 |
| Toplam | 12,54 | 37,44 | 847 | 199 |
| Marmara Bölgesi | 28,26 | 21 | 31,29 | 24 |
| Türkiye | 27 | 39 | 769.604 | 88 |
| Kaynak: TÜİK, 2018a. | | | | |

Tablo 5: Yalova Şehir-Kır ve Toplam Nüfus (2007-2017)

| Yıllar | 2007 | | | 2017 | | |
|-------------------|---------------|--------------|---------------|---------------|--------------|---------------|
| | Şehir | Kır | Toplam | Şehir | Kır | Toplam |
| Merkez | 87372 | 15499 | 102871 | 119605 | 20707 | 140312 |
| Altınova | 3429 | 17487 | 20916 | 6148 | 20362 | 26510 |
| Armutlu | 4633 | 2577 | 7210 | 6351 | 2497 | 8848 |
| Çınarcık | 9170 | 12915 | 22085 | 16102 | 16488 | 32590 |
| Çiftlikköy | 15290 | 8756 | 24046 | 29901 | 6994 | 36895 |
| Termal | 2181 | 2449 | 630 | 2929 | 3119 | 6048 |
| Toplam | 122075 | 59683 | 181758 | 181036 | 70167 | 251203 |

Kaynak: TÜİK, 2018b.

2017 Nüfus sayımına göre Yalova ilindeki toplam nüfusun 140.312 kişisi Yalova merkezde yaşamaktadır. Yalova merkez dışında nüfusun en kalabalık olduğu ilçeler sırasıyla; Çiftlikköy (36.895), Çınarcık (32.590), Altınova (26.510), Armutlu (8.848) ve Termal (6.048) ilçesidir. Yalova ilinde Merkez ilçe 2000 yılına göre 2017 yılında şehir nüfus fazlalığını sürdürürken, Altınova, Çınarcık ve Termal ilçelerinin kırsal nüfus fazlalığı devam etmektedir. Armutlu ilçesinin şehir nüfusunun fazlalığı devam etmekle birlikte, kır nüfusu azalmaya başlamıştır. Çiftlikköy ilçesi ise kır fazlalığını kaybetmiştir. Özetle; Armutlu ve Çiftlikköy ilçeleri kırsal kesimden şehre göç almaya başlamıştır. Armutlu ve Çiftlikköy ilçeleri özellikle yüksek kesim köylülerinin, şehirleşmenin etkisi, oluşan sanayi alanlarında çalışma isteği, hayvancılığın azalması gibi faktörler yüzünden şehir merkezlerine göç ettikleri değerlendirilmektedir. Yalova ilinin 2007 ve 2017 yılları arası şehir ve kır yıllık nüfus artış hızı incelendiğinde (Tablo 6), Çiftlikköy, Altınova ve Çınarcık şehir nüfus artışlarının en yüksek olduğu ilçeler, Merkez, Çiftlikköy ve Altınova kır nüfus artışlarının en yüksek olduğu ilçelerdir. Genel olarak şehir nüfusu artışı %39,41 ve kır nüfus artışı ise %16,18 olmuştur. Türkiye geneli şehir nüfusu yıllık artış hızının %40,73 olduğu, Yalova'nın da Türkiye oranına yakın olduğu görülmektedir. Yalova ilinin ilçeler bazında nüfus yoğunluğu en çok olan ilçeler ise Merkez, Çiftlikköy ve Altınova'dır. 2000 yılından tek fark Çiftlikköy ilçesinin Altınova ilçesinden nüfus yoğunluğunun artmış olmasıdır.

Tablo 6: Yıllık Nüfus Artış Hızları ve Nüfus Yoğunluğu (2007-2017)

| Yerleşim | Yıllık nüfus artış hızı (%) | | Yüzölçümü (km ²) | Nüfus Yoğunluğu (2017) |
|-------------------|-----------------------------|----------------|------------------------------|------------------------|
| | Şehir | Kır | Toplam | Toplam |
| Merkez | 31,4 | 28,97 | 164 | 856 |
| Altınova | 58,39 | 15,22 | 95 | 279 |
| Armutlu | 31,54 | -3,15 | 238 | 37 |
| Çınarcık | 56,30 | 24,42 | 188 | 189 |
| Çiftlikköy | 67,07 | -22,47 | 117 | 315 |
| Termal | 29,49 | 24,18 | 45 | 134 |
| Toplam | 39,41 | 16,18 | 847 | 297 |
| Türkiye | 40,73 | -123,68 | 769.604 | 105 |

Kaynak: TÜİK, 2018b.

Tablo 7 incelendiğinde görüleceği gibi Yalova ili şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı 1965 yılında %38, 1990 yılında %65, 2000 yılında %59, 2007

yılında %68 ve 2017 yılındaysa %72 olduğu görülmektedir. Türkiye geneli ile kıyaslama yapıldığında 1990 yılında daha yüksek şehir oranlarına sahip olmakla birlikte, 1975 yılıyla birlikte şehir oranlarında daha fazla artış olduğu görülmektedir. 17 Ağustos 1999 Marmara depremi sonrası yapılan 2000 yılı genel nüfus sayımı sonucuna göre ise toplam şehir nüfusunun %59'a düştüğü görülmektedir. Ancak 2000 yılından itibaren şehir nüfusu toplam nüfus içinde yeniden yükseliş göstermiştir. Deprem yönetmeliğine göre inşa edilen binaların etkisi ve şehirde yaşamının sağladığı avantajlar da bu artışta etkili olmuştur (Bütkül, 1992, s.34 aktaran Doğan, 2009, s.79).

Tablo 7: Şehir ve Kırsal Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (1965-2017)

| Yıllar | Şehir | Kırsal | Toplam | Şehir % | Türkiye % | Kırsal % | Türkiye % |
|-------------------------------|--------|--------|--------|---------|-----------|----------|-----------|
| 1965 | 14241 | 22849 | 37090 | 38 | 34 | 62 | 66 |
| 1970 | 17689 | 25000 | 42689 | 41 | 38 | 59 | 62 |
| 1975 | 27289 | 27747 | 55036 | 49 | 42 | 51 | 58 |
| 1980 | 41823 | 33964 | 75787 | 55 | 44 | 45 | 56 |
| 1985 | 53857 | 36371 | 90228 | 60 | 53 | 40 | 47 |
| 1990 | 87032 | 48089 | 135121 | 65 | 59 | 35 | 41 |
| 2000 | 98661 | 69932 | 168539 | 59 | 65 | 41 | 35 |
| 2007 | 122075 | 59683 | 181758 | 68 | 71 | 32 | 29 |
| 2017 | 181036 | 70167 | 251203 | 72 | 92 | 28 | 7 |
| Kaynak: TÜİK 2018a, b. | | | | | | | |

Tablo 8'de de görüleceği gibi Yalova ilinin nüfus artışına neden olan faktörlerden biri olan iç göçler, 1995-2000 yılından itibaren 2017 yılına kadar değerler incelenmiştir. Yalova 1995-2000 yılında, 1999 Marmara depremi sonrası verdiği göçün hızlanmasına rağmen verdiği kadar fazla göç almış, net göç hızı %3,5 olmuştur. Türkiye genelinde göç hızı artan 19'uncu il olmuştur. Yalova en çok 2007-2008 yılında verdiği kadar fazla göç almış (net göç hızı binde 52,6), Yalova ili nüfusunun %8,4'üne gelen sayıda kişi Yalova iline göç etmiştir. 2009-2010 yıllarında ise Yalova ili aldığı kadar fazla göç vermiş (net göç hızı binde -2,6), sonraki yıllarda ise net göç hızı sürekli artış göstermiştir.

Tablo 8: Yalova İlinin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı (1995-2017)

| | Aldığı Göç | Verdiği Göç | Net Göç | Net Göç Hızı (%) |
|-----------------------------|------------|-------------|---------|------------------|
| 1995-2000 | 22 774 | 22 260 | 514 | 3,5 |
| 2007-2008 | 16 656 | 6 542 | 10 114 | 52,6 |
| 2008-2009 | 12 269 | 10 233 | 2 036 | 10,1 |
| 2009-2010 | 10 455 | 10 984 | -529 | -2,6 |
| 2010-2011 | 10 267 | 9 782 | 485 | 2,4 |
| 2011-2012 | 11 353 | 9 199 | 2 154 | 10,2 |
| 2012-2013 | 14 670 | 9 808 | 4 862 | 22,3 |
| 2013-2014 | 14 680 | 11 064 | 3 616 | 16,1 |
| 2014-2015 | 13 834 | 11 497 | 2 337 | 10,1 |
| 2015-2016 | 12 825 | 10 493 | 2 332 | 9,7 |
| 2016-2017 | 15 754 | 10 719 | 5 035 | 20,2 |
| Kaynak: TÜİK, 2018c. | | | | |

2000 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre yurtdışında doğan veya doğduğu ilden farklı bir ilde yaşayanların en yüksek olduğu il %65 ile Yalova olmuştur. Yalova ilini, %62 ile İstanbul, %55 ile Kocaeli ili takip etmektedir (TÜİK, 2018a). Bu oran 2017 yılında %69'a yükselmiştir (TÜİK, 2018b). Bu oranlar Yalova ilinin iç göç almasının bir göstergesidir. 2014 yılından itibaren ikamet edilen il ve doğum yerine göre iller arası göç verileri oluşturulmaya başlanmıştır. Yalova'nın 2014 ve 2017 yıllarında doğum yeri farklı olan illerden aldığı göçlerden en fazla olan illerden; İlk dört il; İstanbul, Bursa, Kocaeli ve Erzurum ilidir. Bu illerden ilk üçünü çevre iller oluşturmaktadır. Şanlıurfa, Diyarbakır ve Siirt Güneydoğu Anadolu bölgesi illerini, Erzurum, Muş ve Van Doğu Anadolu bölgesi illerini, Samsun, Trabzon ve Zonguldak Karadeniz Bölgesi illerini ve Başkent Ankara oluşturmaktadır (TÜİK, 2018b). Bu veriler son üç yılda Yalova'nın hangi illerden ve hangi bölgelerden göç aldığını bize göstermektedir. Göç teorilerinde göçmen ağları kavramı daha önce göç edenlerin geldiği yer ile bağlarını sürdürmeye devam ettirdiklerini, bu sayede göç edenlerin aile ve yakınlarının göç ettikleri yere

gelmelerine sebep oldukları bilinmektedir. 2011 yılında Yalova iline göç edenlerin %2'sine denk gelen 200 kişiyle yapılan anket sonuçlarına göre; Yalova iline göç edenlerin %62'sinin Yalova ilinde tanıdığı, akrabası ve arkadaşlarının olduğu tespit edilmiştir (Akpınar, 2012, s.67). Göçmen ağları teorisi ve bu araştırma sonucu göz önünde bulundurulduğunda önceki yıllarda da benzer bir durum yaşandığı tahmin edilmektedir.

Önümüzdeki yıllarda şehir merkezlerinde yoğunlaşan nüfus artışı ve dolayısıyla nüfus yoğunluğu mekân üzerindeki baskıları daha da arttıracaktır. Yukarıda açıklanan iç göçlerden birinde, 2005 yılında yaptığım çalışmada, Yalova ili Altınova ilçesi Tefikiye köyüne İstanbul'dan gelen ve "İstanbul Evleri" denen araziye yeni evler yapan maddi durumu iyi olan kentliler tespit edilmiştir (Bostan, 2005, s.181). Tekeli, kentlerden köylere gerçekleşen göçleri "geriye dönüş" göçleri olarak tanımlamıştır: "Yaşam döngüsünün sonuna gelmiş emeklilik aşamasına girmiş kişilerin güdüleri ve gerçekleştirmeye çalıştıkları şeyler ise değişecektir. Göçleri iş fırsatlarının yoğun olduğu yerlerden çok, iklimi ve doğa koşulları iyi olan yerlere yönelecektir. Bazı hallerde geriye dönüş göçleri ortaya çıkacaktır" (Tekeli, 1998, s.15). Yalova'nın bazı köylerinin emeklilik sonucu devamlı kalınacak yer olarak tercih edilebileceği değerlendirilmeye birlikte, kırsal nüfusu yerinde tutabilmek için projeler de üretilmelidir.

2. 5. Nüfus Yoğunluğu, Nüfusun Cinsiyet Yapısı ve Yaş Grupları

Bu bölümde; genel olarak Yalova ilinin nüfus yoğunluğuyla yaş grupları incelenmiştir. 1990 yılında yapılan genel nüfus sayımı sonucunda, nüfusunun il olarak hesaplandığı Yalova'nın nüfus yoğunluğu 159 kişiden, nüfusunun artışıyla paralel olarak, 2010 yılında 241 kişiye, 2017 yılındaysa 297 kişiye yükselmiştir (Tablo 9).

Tablo 9: Yalova İlinin Nüfus Yoğunluğu (1990-2017)

| Yıllar | 1990 | 2000 | 2007 | 2010 | 2015 | 2017 |
|--------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Nüfus | 135.121 | 168.539 | 181.758 | 203.741 | 233.009 | 251.203 |
| Nüfus Yoğunluğu | 159 | 199 | 215 | 241 | 275 | 297 |
| Kaynak: TÜİK, 2018a, b. | | | | | | |

Türkiye'nin 2017 yılı nüfus yoğunluğu 105 kişidir. Yalova'nın nüfus yoğunluğu ise Türkiye'den daha fazladır. Artan nüfusla birlikte, nüfus yoğunluğu artırmakta bu da yerleşme alanlarını daraltmaktadır: "Yıllar itibariyle hem şehirselleşme ve hem de kırsal nüfus miktarındaki artışa bağlı olarak değişen nüfus yoğunluğu nüfusun gelişim seyri açısından önemlidir. Nüfus yoğunlaştıkça özellikle merkezde kullanılacak alan daralmaktadır. Bu durum, kişilerin yaşamsal alanlarının da kısıtlanmasına yol açmaktadır" (Sertkaya Doğan, 2009, s.15). Yalova ilinin ilçe merkezlerin yaşamsal alanları, artan nüfus yoğunluğuyla birlikte kısıtlanmakta olup,

ilçe merkezleri; sanayi tesislerin inşa edilmesi, meyve, süs bitkisi ve çiçekçilik işletmelerin de artması ve yeni toplu konutların yapımıyla birlikte, doğu ile güney istikametinde gelişmesini sürdürmektedir.

Erkek ve kadın nüfus sayısının eşit olması cinsiyet oranının 100 olması ile ifade edilmektedir. 100'den büyük sayılar yüksek cinsiyeti yani erkeklerin kadınlardan fazla olduğunu gösterir. Cinsiyet dağılımı, sosyal ve ekonomik yönlerden önemlidir. Kız ve erkek dengesizliği, evlilik ve doğum oranlarını etkilemesiyle birlikte, çalışma çağındaki erkek nüfus sayısı, işgücü açığı veya fazlalığı gibi sonuçlara neden olabilmektedir. 2000 yılında Yalova ilinin cinsiyet oranı Tablo 10'da görüleceği gibi 111 iken (%52,64 erkek, %47,36 kadın nüfus), 2017 yılında bu oran 99,94 (%49,98 erkek, %50,02 kadın nüfus) olmuştur (TÜİK, 2018a,b). Oranlar çok yakın olsa da kadın sayısı fazlalaşmıştır. İleriki bölümde yaş grupları sayılarında da görüleceği gibi 2007 yılında 25 yaş üstündeki yaş gruplarında kadın sayılarının, 2017 yılında yani on sene sonra ise bu yaş grubunun 35 yaş grubunu oluşturduğu dikkate alındığında bu sefer 35 yaş üstü yaş gruplarında kadın sayılarının erkek sayılarından fazla olduğu görülecektir. Kent ve kırsal cinsiyet oranları incelendiğinde; 2000 yılında kent ve kırsal cinsiyet oranı erkekler lehine, 2017 yılında kent cinsiyet oranı kadınlar lehinde 98,24, kırsal cinsiyet oranı ise erkekler lehinde 104,47 olmuştur. Bu oran kırsal nüfusun az, genellikle yaşlıların kalmış olması ile açıklanabilir. Ama kadınların daha uzun yaşaması nedeniyle köylerde daha çok kadın olması beklense de, tek kadınların kentte yaşayan çocuklarının yanında yaşamaları, meyve, çiçek ve süs bitkisi ile geçimini sağlayan çocuklarına yardım etmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Tablo 10: Yıllara ve kırsal-kent'e Göre Cinsiyet Dağılışı (1990-2017)

| Yıllar | Genel Cinsiyet Oranı | Kent Cinsiyet Oranı | Kırsal Cinsiyet Oranı |
|--------|----------------------|---------------------|-----------------------|
| 2000 | 111,56 | 102,43 | 124,83 |
| 2007 | 98,62 | 96,76 | 102,53 |
| 2010 | 99,60 | 98,70 | 101,55 |
| 2015 | 99,40 | 98,18 | 102,58 |
| 2017 | 99,94 | 98,24 | 104,47 |

Kaynak: TÜİK, 2018a, b.

Yalova ilinin 2000 yılında ortanca yaşı 28,68 iken, 2008 yılında toplamda 32,7'ye, erkek nüfusta 32,1'e ve kadın nüfusta 33,2'ye, 2017 yılında ise toplamda 35,7'ye, erkek nüfusta 34,7'ye, kadın nüfusta 34,6'ya yükselmiştir. Türkiye'nin ortanca yaşı da 1935 yılında 21,2 iken 2017 yılında 31,7'ye yükselmiştir (TÜİK, 2018a,b). Bu göstergeler Yalova ilinin Türkiye ortalamasının üzerinde ortanca veya medyan yaşa sahip olduğunu, Yalova ile Türkiye'nin yaşlandığını bize göstermektedir. Yalova ilinin 2009 yılında toplam doğurganlık hızı Tablo 11'de görüleceği gibi 1,78 iken, 2011 yılında 1,62'ye düşmüş sonrasında artarak 2017 yılında ise tekrar 1,82'ye yükselmiştir (TÜİK, 2018b).

Tablo 11: Toplam Doğurganlık Oranı

| Yıllar | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|----------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Yalova | 1,78 | 1,64 | 1,62 | 1,72 | 1,69 | 1,81 | 1,78 | 1,88 | 1,82 |
| Türkiye | 2,10 | 2,08 | 2,05 | 2,11 | 2,10 | 2,18 | 2,15 | 2,11 | 2,07 |
| Doğu Marmara TR42 | 1,86 | 1,82 | 1,78 | 1,85 | 1,85 | 1,94 | 1,96 | 1,96 | 1,93 |
| Kaynak: TÜİK, 2018b. | | | | | | | | | |

Yalova ilinin toplam doğurganlık oranı yıllar itibariyle değişkenlik göstermekte olup, 2009 yılından 2017 yılına kadar olan 0,04'lük artış; Yalova ilinin de yer aldığı Doğu Marmara illeriyle de paralellik göstermektedir. Bu durumun en önemli sebebinin, Yalova'nın belli dönemlerde aldığı iç göçle ilgili olduğu değerlendirilmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde toplam doğurganlık oranının yüksek olduğu göz önüne alındığında, Tablo 7'de Yalova ilinin göç aldığı iller göz önünde bulundurulduğunda bu artış ve azalışların iç göç ve Türkiye'de görülen doğal doğurganlık hızındaki azalıştan kaynaklanmaktadır. Türkiye'de anne alma yaşı 2009 yılında 26,9 iken, 2017 yılında 28,1'e yükselmiş, Yalova ilinin de 2009 yılında 27,5 iken, 2017 yılında 28,7'e yükselmiştir (TÜİK, 2018b). Anne olma yaşının yükselmesi de doğum oranlarının azalmasında önemli rol oynamaktadır.

2000 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarıyla birlikte, Yalova ilinin 1990 yılı nüfusu (1990 yılında aslında ilçe statüsündeydi) güncellenerek 135.121 olarak belirlenmiştir. Nüfusun diğer özellikleri güncellenmemiş, 113.417 olan ilçe nüfusuna göre özellikler belirlenmiştir. Dolayısıyla; 2000 yılından itibaren Yalova ilinin yaş grupları oranları ile toplam bağımlılık, genç bağımlılık ve yaşlı bağımlılık oranları Tablo 12'de gösterilmiştir. 2000 yılında 0-14 yaş genç nüfus oranı %23,7'den, 2017 yılında %19,9'a düşerken, 65 yaş üstü yaşlı nüfus oranı ise %7,2'den, %11,3'e yükselmiştir. Faal, çalışan nüfus (15-64 yaş) yaklaşık %69 oranlarında seyretmektedir. Aynı şekilde genç bağımlılık oranı %34,25'den, %29'a,

yaşlı bağımlılık oranı da %10,4'den, %16,4'e yükselmiştir. Toplam bağımlılık oranı ise %45 oranlarındadır.

Tablo 12: Yaş Gruplarının Dağılışı ve Bağımlılık Oranları (2000-2017)

| Yıllar | Yaş Grupları | | | Toplam Bağımlılık Oranı | Genç Bağımlılık Oranı (0-14 yaş) | Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ yaş) |
|-------------|--------------|-------|------|-------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| | 0-14 | 15-64 | 65+ | | | |
| 2000 | 23,7 | 69,1 | 7,2 | 44,65 | 34,25 | 10,4 |
| 2007 | 22 | 68,8 | 9,2 | 45,4 | 31,9 | 13,4 |
| 2010 | 20,7 | 69,4 | 9,9 | 44,1 | 30,1 | 14,0 |
| 2013 | 19,9 | 69,8 | 10,3 | 43,3 | 28,5 | 14,8 |
| 2017 | 19,9 | 68,8 | 11,3 | 45,4 | 29,0 | 16,4 |

Türkiye'nin 2017 yılında genç (0-14 yaş) nüfus oranı %23,5, yaşlı nüfus oranıysa (65+yaş) %8,5 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2018b). Yalova Türkiye ortalamasının üzerinde yaşlı nüfus oranına, Türkiye ortalamasının altındaysa genç nüfus oranına sahiptir. Yalova ilinin Türkiye ortalamasının üzerinde ortanca veya medyan yaşa sahip olması gibi Türkiye ortalamasının üzerinde yaşlı nüfus oranına sahip olması da bize Yalova'nın yaşlandığını bize göstermektedir.

Doğurganlık oranlarının azalması ile genç bağımlılık oranı azalmakta, doğuşta beklenen yaşam süresi ile de yaşlı bağımlılık oranı ise yükselmektedir. İleriki yıllarda genç nüfusun azalması ve yaşlı nüfusun daha da artması ile toplam bağımlılık oranının yükseleceğini bize göstermektedir.

Bu bölümde 2007 yılı ile on yıl sonraki nüfus olan 2017 yılı nüfusun bağımlılık oranları ve yaş grupları incelenmiştir. Tablo 13'de Yalova ilinde 2007 yılında toplam bağımlı, başka bir ifadeyle bağımlı nüfusun 56.721 kişi olduğu görülmektedir. Bunun 28.043 kişisi erkek, 28.678 kişisi de kadın nüfustur. Toplam bağımlı nüfusun genel nüfus içindeki oranı %31'dir. Yani Yalova ili toplam nüfusunun %31'ine denk gelen 56.721 kişi resmi olarak çalışan konumunda değildir. Buna karşılık faal, yani çalışan nüfus ise 125.037 kişidir. Bunların 62.203 kişisi erkek ve 62.834 kişisi de kadındır. Genel nüfusla karşılaştıracak olursak nüfusun %69'u çalışan veya resmi olarak çalışabilecek durumdadır. Genç bağımlı nüfus da (0-14 yaş grubu) 39.928 kişidir. Bu il genelinde ileriye dönük çalışan potansiyeli açısından da önemlidir.

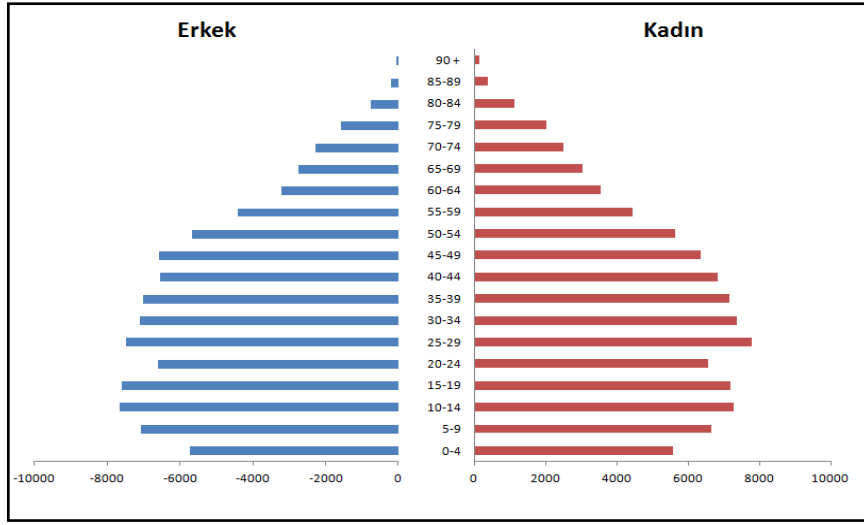
Tablo 13: Yalova İli Yaş Gruplarına Göre Nüfus Miktarı (2007)

| Yaş Grupları | Toplam | Erkek | Kadın |
|----------------------------|---------------|--------------|--------------|
| 0-4 | 11292 | 5732 | 5560 |
| 5-9. | 13707 | 7071 | 6636 |
| 10-14. | 14929 | 7641 | 7288 |
| Genç Bağımlı Nüfus | 39928 | 20444 | 19484 |
| 15-19 | 14781 | 7601 | 7180 |
| 20-24 | 13176 | 6606 | 6570 |
| 25-29 | 15266 | 7480 | 7786 |
| 30-34 | 14478 | 7104 | 7374 |
| 35-39 | 14182 | 7015 | 7167 |
| 40-44 | 13364 | 6550 | 6814 |
| 45-49 | 12920 | 6580 | 6340 |
| 50-54 | 11279 | 5654 | 5625 |
| 55-59 | 8844 | 4409 | 4435 |
| 60-64 | 6747 | 3204 | 3543 |
| Faal Nüfus | 125037 | 62203 | 62834 |
| 65-69 | 5786 | 2758 | 3028 |
| 70-74 | 4765 | 2265 | 2500 |
| 75-79 | 3573 | 1562 | 2011 |
| 80-84 | 1889 | 755 | 1134 |
| 85-89 | 567 | 194 | 373 |
| 90+ | 213 | 65 | 148 |
| Yaşlı Bağımlı Nüfus | 16793 | 7599 | 9194 |

| | | | |
|--------|---------|--------|--------|
| Toplam | 181 758 | 90 246 | 91 512 |
|--------|---------|--------|--------|

Aynı veriler kullanılarak oluşturulan nüfus piramidinde ise 0-4 yaş arasını tanımlayan satırın, nispeten daralma gösterdiği (Şekil 2), aynı şekilde 5-9 yaş arasında bir üst gruba göre daha geride olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum bize il genelinde doğum oranlarının azaldığını göstermektedir.

Şekil 2: Yalova İl Nüfus Piramidi (2007)



25-29 yaş grubu kadınların oranı diğer yaş grubundan fazladır. Bu durum çalışma çağındaki bu grubun Yalova ilinde turizm ve tarım sektöründe çalışma maksadıyla bulunmalarıyla açıklanabilir. 20-24 yaş arasındaki grubu 1983-1987 yılları arasında doğan yaş gruplarını oluşturmakta olup, yakın yaş gruplarına göre nispeten az sayıdadır. Bu yaş grubu erkeklerin askerlik yapıyor olmalarıyla birlikte, bu yaş grubu kadın nüfusla birlikte üniversite gibi sebeplerle il dışından ayrılmalarıyla bu durumu açıklamak mümkündür.

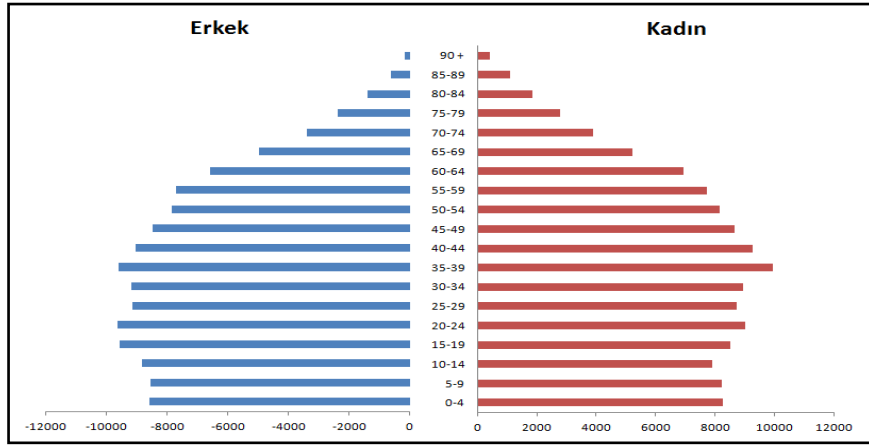
Tablo 14'de Yalova ilinde 2017 yılında toplam bağımlı, başka bir ifadeyle bağımlı nüfusun 78.431 kişi olduğu görülmektedir. Bunun 38.674 bin kişisi erkek, 39.757 kişisi de kadın nüfustur. Toplam bağımlı nüfusun genel nüfus içindeki oranı %31'dir. 2007 yılına göre bu oran değişmemiştir. Bunun sebebi ise 2007 ve 2017 yılı 0-14 ve 65 yaş üstü toplam nüfus oranının aynı olmasıdır. Faal nüfus, yani çalışan nüfus ise 172.772 kişidir. Bunların 86.895 kişisi erkek ve 85.877 kişisi de kadındır. Genel nüfusla karşılaştıracak olursak nüfusun %69'u çalışan veya resmi olarak çalışabilecek durumdadır. Genç bağımlı nüfus da (0-14 yaş grubu) 50.116 kişidir. Bu il genelinde ileriye dönük çalışan potansiyeli açısından da önemlidir.

Tablo 14: Yalova İli Yaş Gruplarına Göre Nüfus Miktarı (2017)

| Yaş Grupları | Toplam | Erkek | Kadın |
|-----------------------------|---------------|--------------|--------------|
| 0-4 | 16860 | 8587 | 8273 |
| 5-9. | 16808 | 8568 | 8240 |
| 10-14. | 16448 | 8828 | 7920 |
| Genç Bağımlı Nüfus | 50116 | 25683 | 24433 |
| 15-19 | 18093 | 9570 | 8523 |
| 20-24 | 18638 | 9632 | 9006 |
| 25-29 | 17890 | 9167 | 8723 |
| 30-34 | 18136 | 9198 | 8938 |
| 35-39 | 19565 | 9609 | 9956 |
| 40-44 | 18299 | 9046 | 9253 |
| 45-49 | 17162 | 8498 | 8664 |
| 50-54 | 16000 | 7851 | 8149 |
| 55-59 | 15446 | 7727 | 7719 |
| 60-64 | 13543 | 6597 | 6946 |
| Faal Nüfus | 172772 | 86895 | 85877 |
| 65-69 | 10220 | 4985 | 5235 |
| 70-74 | 7313 | 3405 | 3908 |
| 75-79 | 5188 | 2394 | 2794 |
| 80-84 | 3274 | 1407 | 1867 |
| 85-89 | 1737 | 627 | 1110 |
| 90-+ | 583 | 173 | 410 |
| Yaşlı Bağımlı Nüfus | 28315 | 12991 | 15324 |
| Toplam | 251203 | 125569 | 125634 |
| Kaynak: TÜİK, 2018b. | | | |

Aynı veriler kullanılarak oluşturulan nüfus piramidinde, 2007 yılında 0-4 yaş arası tanımlayan satırında nispeten görülen daralma, 2017 yılındaki nüfus piramidinde görülmemektedir. Aksine 0-4 ve 5-9 yaş aralığında artış görülmektedir (Şekil 3).

Şekil 3: Yalova İl Nüfus Piramidi (2017)



Bunda Yalova'nın 2007-2009 ile 2011-2017 yılları arasında özellikle Tablo 7'de de görüleceği gibi doğurganlık oranı yüksek Erzurum, Diyarbakır, Muş ve Şanlıurfa gibi illerden göç almasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

2007 yılındaki 0-4 yaş grubu, 2017 yılındaki 10-14 grubunu oluşturmakta olup, 4 sene sonra faal nüfusu oluşturacakları dikkate alındığında sayısının üst yaş gruba göre nispeten az oluşu iş gücü açığına neden olabileceği veya mevcut işsizliğe çözüm olabileceği değerlendirilmektedir. 2007 yılında 25-29 yaş grubunu oluşturan kadınlar 10 yıl sonraki nüfus piramidinde 35-39 yaş grubunu oluşturmakta olup, oranı yine diğer yaş grubundan fazladır. 2007 yılında 20-24 yaş arasındaki grubu oluşturan ve yakın yaş gruplarına göre nispeten az sayıda olan grup, 2017 yılında bu sefer az sayıda grubu oluşturmamaktadır. 2008 yılında Yalova Üniversitesi'nin kurulmasının bunda etkisi olduğu düşünülmektedir.

Yalova ilinin ortalama hane halkı büyüklüğü Tablo 15'de görüleceği üzere 2000 yılında 3,79 iken, 2010 yılında 3,4'e, 2017 yılında ise 3,1'e düşmüştür. Türkiye'de hane başına düşen aile nüfus sayısı 1955 yılında 5,68 iken, bu oran önce 2000 yılında 4,5'e, 2008 yılında 4,0'a, 2017 yılında ise 3,4'e düşmüştür.

Tablo 15: Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2000-2017)

| Yıllar | 2000 | 2008 | 2010 | 2012 | 2013 | 2017 |
|--------------------------------|------|------|------|------|------|------|
| Yalova | 3,79 | 3,5 | 3,4 | 3,2 | 3,2 | 3,1 |
| Türkiye | 4,5 | 4,0 | 3,8 | 3,7 | 3,6 | 3,54 |
| Kaynak: TÜİK, 2018a, b. | | | | | | |

Yalova ili Türkiye ortalamasının altında hane halkı büyüklüğüne sahiptir. Bunda en önemli etken kentleşmenin etkisi ile çekirdek aile yapısının yaygınlaşmasıdır. Kentlerde kadınların iş hayatına başlamasının, çocuk sayısının düşmesinin etkisi de bu oranın düşmesine neden olmuştur.

2. 6.Evlenme ve Boşanma

Yalova ilinin 2013 ve 2017 yılları arasında evlenme ve boşanma sayıları değişkenlik gösterse de, evlenme sayıları artma eğilimindedir. Kaba evlenme hızı son iki yılda düşme ve kaba boşanma hızı ilk yıllarda yükselme son yıllardaysa düşüş eğilimindedir. Bu oranlar nüfusu artırıcı etkenlerin azaldığını göstermektedir. Ortalama ilk evlenme yaşları yükselme eğilimindedir (Tablo 16).

Tablo 16: Yalova İli Evlenme ve Boşanma İstatistikleri (2013-2017)

| Yıllar | Evlenme Sayısı | Kaba Evlenme Hızı | Boşanma Sayısı | Kaba Boşanma Hızı | Ortalama İlk Evlenme Yaşı | |
|-----------------------------|----------------|-------------------|----------------|-------------------|---------------------------|-------|
| | | | | | Erkek | Kadın |
| 2013 | 1.586 | 7,34 | 356 | 1,65 | 28,6 | 25,1 |
| 2014 | 1.737 | 7,78 | 374 | 1,67 | 28,3 | 24,9 |
| 2015 | 1.750 | 7,62 | 434 | 1,89 | 28,2 | 25,0 |
| 2016 | 1.693 | 7,13 | 368 | 1,55 | 28,4 | 25,4 |
| 2017 | 1.716 | 6,96 | 408 | 1,66 | 28,6 | 25,3 |
| Kaynak: TÜİK, 2018ç. | | | | | | |

2. 7. İstihdam ve Eğitim

Yaman Kocadağlı (2013, s.62), nüfusun istihdam ve eğitim durumlarının incelenmesinin önemini şu şekilde belirtir: “Nüfusun istihdam ve eğitim durumlarının incelenmesi, nüfusun sektörel bazda dağılımını ve eğitim seviyesini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımı, sahada hâkim olan ekonomik faaliyet türünü yansıtması açısından önemlidir.” 2000 yılı verilerine göre Yalova’da işgücüne katılma oranı (12 ve daha yukarı yaştaki nüfus) %57,7, işsizlik oranı %8,1, istihdam oranıysa %53’tür. İşgücüne katılmayan %42,3’ü ise sırasıyla; ev hanımı, öğrenci, emekli, irad sahibi ile iş arayıp, son üç ayda iş arama kanalını kullanmayanlar oluşturmuştur. 2000 yılı verilerine göre Yalova ilinde hâkim ekonomik sektörün %38,5 ile tarım sektörü olduğu, tarım sektörünü sırasıyla; %21 ile hizmet, %13 ile sanayi ve inşaat, %11 ile ticaret ve %3,5 ile haberleşme-ulaşım sektörü takip etmektedir. Yalova’da ekonomik faaliyet kollarına göre erkek nüfusun ağırlıkta olduğunu görülmektedir (Tablo 17). Tarım sektöründe kadın çalışan sayısı diğer sektörlerle göre daha fazladır (TÜİK, 2018a).

Tablo 17: Faal Nüfusun Yapılan İşe Göre Sektörel Dağılımı (2000)

| Yapılan iş | Erkek | Kadın | Toplam |
|---|-------|-------|--------|
| Serbest meslek teknik eleman | 3497 | 1807 | 5304 |
| Müteşebbis ve üst kademe yönetici | 1037 | 92 | 1129 |
| İdari personel | 1951 | 1832 | 3783 |
| Ticaret ve satış personeli | 3961 | 831 | 4792 |
| Hizmet işlerinde çalışanlar | 5256 | 952 | 6208 |
| Tarım-hayvancılık- ormancılık- balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar | 11579 | 16595 | 28174 |
| Tarım dışı üretim faaliyetinde ve ulaştırma sektöründe çalışanlar | 21082 | 2296 | 23378 |
| Kaynak: TÜİK, 2018a. | | | |

2011 yılı verilerine göre işgücüne katılma oranı %46,8, işsizlik oranı %10,2, istihdam oranı ise %42, 2013 yılı verilerine göre işgücüne katılma oranı %52,7, işsizlik oranı %11, istihdam oranı ise %46,9’dur. 2011 yılında istihdam edilenlerin işgücü sektörüne göre dağılımında 2000 yılında hâkim sektör tarım iken, bu sefer hâkim sektör hizmet sektörü olmuş, hizmet sektöründe; erkeklerde %57,5, kadınlarda %63,7 (toplam %58), sanayi sektöründe; erkeklerde %34,2, kadınlarda %15,8 (toplam %29), tarım sektöründe ise; erkeklerde %8,3, kadınlarda ise %20,5

(toplam %13) olarak gerçekleşmiştir. Erkekler sanayi sektöründe, kadınlar ise hizmet ve tarım sektöründe çoğunluk oluşturmaktadır (TÜİK, 2011). 2017 yılı verilerine göre Yalova ilinin de yer aldığı Doğu Marmara illerinin işgücüne katılma oranı %54,7, işsizlik oranı %10,8, istihdam oranıysa %48,8'dir. Hâkim ekonomik sektörün 2000 yılına göre tarım sektöründen, %48,3 ile hizmet sektörüne geçtiği, diğer sektörlerin ise %36,8 ile sanayi ve %14,9 ile tarım sektörü olduğu görülmektedir (TÜİK, 2018b).

Yalova ili ekonomisinde önemli diğer bir sektörde turizmdir. Armutlu, Çınarcık ve Termal ilçelerinde turizm sektörü önemli bir gelir kaynağıdır. Turizm faaliyetleri genellikle nisan ve eylül aylarında yoğunlaşmaktadır. Turizm faaliyetlerindeki bu durum “Yeşil-Mavi Yol” projesi ile 200 km’yi bulan seyir yoluyla dört mevsime çıkartılmıştır (Doğan, 2009, s.83; www.milta.com.tr). Yalova ilinin yaklaşık 25.000 hektar olan tarım alanının; %70’inde tarla bitkileri, %28’inde bağ-bahçe bitkileri ve %2’sinde süs bitkileri üretilmektedir. Yalova ilinin Armutlu İlçesinin Selimiye, Hayriye ve Mecidiye köylerinde organik tarım üretimi gerçekleştirilmektedir (TÜİK, 2014, s.XII-XIII).

Yalova ili sanayisinde başta; plastik, tekstil ve kâğıt ürünleri üretilmektedir: “İlde plastik, tekstil, elyaf, kimya, dondurulmuş gıda, kâğıt ürünleri, ambalaj ve otomotiv yedek parçası alanında üretim yapan sanayi kuruluşları mevcuttur” (Güloğlu vd., 2011, s.34 aktaran Akpunar, 2012, s.45).

1927 yılında Türkiye nüfusunun %10,6’sı okuryazar iken, %89,4’ü ise okuryazar değildi. 2000 yılında okuryazar oranı önce %87,32’ye, 2016 yılında ise %96,5’e yükselmiştir. Yalova ilinin 2000 yılında okuryazarlık oranı %93 olmuştur (Tablo 18). Erkeklerde %96,73, kadınlarda ise %88,67 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2018a).

Tablo 18: Okuryazarlık Oranları (2000)

| Okuryazarlık | Okuma yazma bilmeyen | | Okuma yazma bilen | | Bilinmeyen | |
|-----------------------------|----------------------|---------|-------------------|---------|------------|-------|
| | Erkek % | Kadın % | Erkek % | Kadın % | Erkek | Kadın |
| Türkiye | 6,14 | 19,36 | 93,85 | 80,63 | 4047 | 6158 |
| Yalova | 3,26 | 11,32 | 96,73 | 88,67 | 2 | 3 |
| Kaynak: TÜİK, 2018a. | | | | | | |

Nüfusun eğitim durumu incelendiğinde, Yalova ilinde okuma yazma oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranları Türkiye geneliyle karşılaştırdığımızda, Yalova ilinin ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Yalova ilinin Türkiye’nin nispeten gelişmiş bölgelerinden birinde yer alması, aile içinde eğitim bilincinin giderek artması ve kadının sosyal hayatta daha aktif rol almaya başlaması gibi sebepler Yalova’da okuryazarlık oranını yükseltmiştir. Ancak erkek nüfusun nispeten daha eğitimli olduğu dikkat çekmektedir. 2000 yılına göre bitirilen okula göre eğitim düzeyi incelendiğinde;

%54'ünün ilkokul, %4'ünün ilköğretim, %12'sinin ortaokul, %22'sinin lise, %8'inin yüksekokul veya fakülte mezunu kişilerden oluştuğu görülmektedir (TÜİK, 2018a). Yalova ilinin 2011 yılında okuryazarlık oranı %96,84 olmuştur. 2011 yılına göre bitirilen okula göre eğitim düzeyi incelendiğinde; %31'inin ilkokul, %31'inin ilköğretim/ortaokul, %24'ünün lise, %13'ünün yüksekokul/fakülte, %2'sinin ise yüksek lisans/doktora mezunu kişilerden oluştuğu görülmektedir (TÜİK, 2011). 2000 yılına göre lise mezunu oranı %2, yüksekokul/fakülte mezunu oranı %5 yükselmiştir. İlde son yıllarda özellikle 2008 yılında Yalova Üniversitesinin kurulması ile birlikte üniversite mezunlarının sayısı artış kaydetmiştir. Yalova ilinde 2013 yılında okuryazarlık oranı %97,6'ya (TÜİK, 2014), 2016 yılında ise daha da artarak %97,7'ye yükselmiştir. Bu oran erkeklerde %99,26, kadınlarda ise %96,15 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2018d). Kadın ve erkekler arasındaki 2000 yılındaki %13'lük fark, yaklaşık %3'e düşmüştür.

3.Nüfus Projeksiyonları

Yaman Kocadağlı (2013, s.63), nüfus tahmini ve projeksiyonların rolünü şu şekilde belirtmektedir: “Nüfusun gelecek yıllarda nasıl bir artış veya azalış seyri göstereceği özellikle planlama çalışmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Geleceğe yönelik planların yapılabilmesi, gerekli altyapı ve hizmetlerin oluşturabilmesinde nüfusa dair tahminler önemlidir.”

2017 yılı ADNKS sonuçları temel alınarak, 21 Şubat 2018 tarihinde yeni nüfus projeksiyonları oluşturulmuştur. Türkiye’de 2017 yılına göre, 2023 yılında 68 ilin nüfusunun artacağı, 13 ilin nüfusunun azalacağı tahmin edilmektedir. Yalova ilinin 2017 yılında 251.203 olan nüfusunun, 2023 yılında 308.249’a çıkacağı, yıllık ortalama nüfus artış hızının % 34,1 olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye’de nüfus hızı en yüksek olacak Yalova ilini, %32,1 ile Tekirdağ ili, %27,2 ile Kocaeli ili takip edecektir. Yalova ilinin nüfusunun 2024 yılında 318.557’ye, 2025 yılında ise 329.001’e yükseleceği tahmin edilmektedir (TÜİK, 2018e,f).

Körfez geçiş projesi ile Yalova nüfusunun 2018 yılında 500.000’in üzerine çıkması tahmin edilse de (Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 2010, s.15), son yapılan nüfus projeksiyonlarında bunun gerçekleşmeyeceği, Yalova nüfusunun 2018 yılında 259.871 kişiye çıkması tahmin edilmektedir.

Türkiye genelinde yapılan nüfus projeksiyonlarında iller seviyesinde sadece; nüfus sayıları ile nüfus artış oranları belirtilmektedir. 2023 yılına kadar Türkiye genelinde nüfusun özelliklerinde beklenen değişimler, Yalova ili ile karşılaştırılarak beklenen fırsatlar ve önlemler açıklanmaya çalışılacaktır.

Türkiye ortanca yaşı diğer ifade ile medyan yaşı Türkiye genelinde 2018 yılında 32, 2023 yılındaysa 33,5 olması beklenmektedir. 2018 yılında %8,7 olan 65 yaş üstü yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2’ye yükseleceği öngörülmektedir. Medyan yaşın ve 65 yaş üstü yaşlı nüfus oranının yükselmesi nüfusun yaşlandığını göstermektedir. Çalışma çağındaki nüfus oranı (15-64 yaş) ise 2018 yılında %67,8 iken, 2023 yılında %67,2’ye düşmesi beklenmektedir. Aslında bunda 0-14 yaş oranının 2018 yılında %23,5’den, 2023 yılında %22,6’ya azalmasının yanında, 15-64 yaş grubunu oluşturan nüfusun 65 yaş üstü grubuna yükselmesi önemli rol

oynamaktadır. Doğuşta beklenen yaşam süresi de 2018 yılında 78,2 iken, 2023 yılında 79,2'ye yükselecektir. Yalova ilinde de benzer şekilde medyan yaşı 2000 yılında 28,68 iken, 2017 yılında 35,7'ye, 65 yaş üstü nüfus oranı yine 2000 yılında %7,2 iken, 2017 yılında %11,3'e yükselmiş, 0-14 yaş oranı da 2000 yılında %23,7'den, 2017 yılında %19,9'a düşmüştür. Türkiye'nin 2023 yılında beklenen nüfusun yaşlanması durumu, 2000 yılı ile 2017 yılı değerleri incelendiğinde, Yalova ili için de 2023 yılında nüfusun yaşlanacağı öngörülmektedir.

2018-2025 yılları arasında Türkiye'nin nüfus artış oranı azalmaya devam edeceği beklenmektedir. Doğumlar 2023 yılına kadar artacak ve bundan sonra toplam doğurganlık oranının düşmesi ile birlikte düşmeye başlayacaktır.

Türkiye'de 2017 yılında cinsiyet oranı 100,6 iken, 2018 yılında 100,6 ile devam edecek, 2023 yılında 100,4'e, 2040 yılında 99,6'ya, 2060 yılında 98,5'e, 2080 yılında ise 98,4'e düşmesi beklenmektedir. Erkek lehine olan oran kadın lehine düşecektir. Yalova ilinde de benzer şekilde 2017 yılında erkek lehine olan cinsiyet oranı şimdiden 99,94 olarak kadın lehine dönüşmüştür.

Sonuç ve Değerlendirme

Yalova ilinde yapılan bu çalışmada; cinsiyet durumu, yaş yapısı, kır/kent nüfus oranları, iç göç oranları, nüfus artış/azalış oranları, eğitim durumu, nüfusun çalışma sektörüne göre dağılışı gibi nüfus özelliklerinde yıllar içerisinde önemli değişimlerin yaşandığı tespit edilmiştir.

2 Haziran 1929'da İstanbul iline ilçe olarak bağlanan Yalova ili nüfusu 1935-2017 yılları arasında 15 kat artmıştır. Yalova ilinin 1975 yılına kadar kır nüfusu oranı yüksek iken, sonrasında kent nüfus oranı sürekli artış göstermiştir. 2017 yılında Yalova nüfusunun %72'si kentlerde yaşamaktadır. 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan Marmara depremi sonrası toplam şehir nüfusunun %59'a düşmesine rağmen, 2007 yılı ADNKS sonuçlarına göre şehir nüfusu toplam nüfus içinde yeniden yükseliş göstermiştir. Deprem yönetmeliğine göre inşa edilen binaların etkisi ve şehirde yaşamının sağladığı avantajlar da bu artışta etkili olmuştur. Yalova ilinin ilçe merkezleri doğu ile güney istikametinde gelişmektedir. Yalova ilinde nüfus yoğunluğu en çok Merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçeleri oluşturmaktadır.

Yalova ilinde Merkez ilçe 2000 yılına göre, 2017 yılında şehir nüfus fazlalığını sürdürürken, Altınova, Çınarcık ve Termal ilçelerinin kırsal nüfus fazlalığı devam etmektedir. Armutlu ilçesinin şehir nüfusun fazlalığı devam etmekle birlikte, kır nüfusu azalmaya başlamıştır. Çiftlikköy ilçesi ise kır fazlalığını kaybetmiştir. Özetle; Armutlu ve Çiftlikköy ilçeleri kırsal kesimden şehre göç almaya başlamıştır. Armutlu ve Çiftlikköy ilçeleri, özellikle yüksek kesim köylülerinin; şehirleşmenin etkisi, oluşan sanayi alanlarında çalışma isteği, hayvancılığın azalması gibi faktörler yüzünden şehir merkezlerine göç ettikleri değerlendirilmektedir.

2000 yılında Yalova ilinin cinsiyet oranı 111 iken, 2017 yılında bu oran 99,94 olmuştur. Yalova ilinde cinsiyet oranının kadın lehine değişmesi ekonomik sektör boyutunda dikkate alınmalı, erkek ağırlıklı sektörlerin kadın istihdamı için önlemler alınması gerekmektedir. Kent ve kır cinsiyet oranları incelendiğinde 2017 yılında kent cinsiyet oranının kadınlar lehinde 98,24, kır cinsiyet oranının ise erkekler lehine 104,47 olmuştur. Kırsaldaki eşi ölmüş veya boşanmış kadınların; kentte yaşayan çocuklarının yanında yaşamayı tercih etmelerinin, meyve, çiçek ve süs bitkisi ile geçimini sağlayan çocuklarına yardım etmelerinin, kır cinsiyet oranının erkekler lehine dönüştürdüğü değerlendirilmektedir.

Yalova ilinin 2000 yılında ortanca yaşı 28,68 iken, 2017 yılında ise toplamda 35,7'ye, erkek nüfusta 34,7'ye, kadın nüfusta 34,6'ya yükselmiştir. Türkiye'nin ortanca yaşı da 2017 yılında 31,7'ye yükselmiştir. Yalova ilinin, Türkiye ortalamasının üzerinde ortanca veya medyan yaşa sahip olması, Yalova ili ile Türkiye'nin yaşlandığını bize göstermektedir. 0-14 yaş genç nüfus 2000 yılında %23,7 iken, 2017 yılında %19,9'a düşmüş, 65 yaş yaşlı nüfus ise 2000 yılında %7,2 iken, 2017 yılında %11,3'e yükselmiştir. Toplam bağımlı nüfusun genel nüfus içindeki oranı %31'dir. Faal, çalışan nüfus yaklaşık %69 oranlarında seyretmektedir. Bu oranlar il genelinde ileriye dönük çalışan potansiyeli açısından önemlidir.

Yapılan 2007 yılı nüfus piramidinde, 2007 yılında 0-4 yaş arası tanımlayan satırında nispeten görülen daralma, 2017 yılındaki nüfus piramidinde

görülmemektedir. Bunun Yalova'nın doğurganlık oranı yüksek Erzurum, Diyarbakır, Muş ve Şanlıurfa gibi illerden göç almasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. 2007 yılındaki 0-4 yaş grubu, 2017 yılındaki 10-14 grubunu oluşturmakta olup, 4 sene sonra faal nüfusu oluşturacakları dikkate alındığında sayısının üst yaş gruba göre nispeten az oluşu, gelecekte iş gücü açığına neden olabileceği değerlendirilmektedir.

Yalova ilinin ortalama hane halkı büyüklüğü 2000 yılında 3,79 iken, 2017 yılında ise 3,1'e düşmüştür. Türkiye'de hane başına düşen aile nüfus sayısı; 2000 yılında 4,5'e, 2017 yılında ise 3,4'e düşmüştür. Yalova ili Türkiye ortalamasının altında hane halkı büyüklüğüne sahiptir. Bunda en önemli etken kentleşmenin etkisi ile çekirdek aile yapısının yaygınlaşmasıdır. Kentlerde kadınların iş hayatına başlamasının çocuk sayısının düşmesinin etkisi de bu oranın düşmesine neden olmuştur.

2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre yurtdışında doğan veya doğduğu ilden farklı bir ilde yaşayanların en yüksek olduğu il, %65 ile Yalova ili olmuştur. Bu oran 2017 yılında %69'a yükselmiştir. Yalova ilinin nüfus artışına neden olan faktörlerden biride iç göçlerdir. 1995-2000 yılından itibaren 2017 yılına kadar değerler incelendiğinde, genellikle verdiğinden daha fazla göç almış, net göç hızı sürekli artış göstermiştir. Yalova, il dışından sürekli göç almış ve göç almaya da devam edeceği görülmektedir. Son yapılan nüfus projeksiyonu ile Yalova ilinin 2017 yılında 251.203 olan nüfusunun, 2023 yılında 308.249'a çıkacağı, yıllık ortalama nüfus artış hızının % 32,1 olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de %32,1 ile nüfus hızı en yükselen ili, Yalova ili olacaktır. Birinci derece aktif bir fay zonu yakınında yer alan Yalova'da güvenli yerleşim koşullarının oluşturulması ve artması beklenen nüfusu ile birlikte yatırım potansiyelini de arttıracaktır.

Yalova ilinde 2000 yılında hâkim sektör tarım iken, 2017 yılında bu sefer hâkim sektör hizmet sektörü olmuştur. Erkekler sanayi sektöründe, kadınlar ise hizmet ve tarım sektöründe çoğunluk oluşturmaktadır. Yalova'nın önemli gelir kaynağını oluşturan turizm açısından, profesyonel ve tanınmış termal tesislerin kurulması, önemli oranda genç nüfus potansiyeline sahip Yalova için iş sahası oluşturacaktır.

Nüfusun eğitim durumu incelendiğinde, Yalova ilinde okuma yazma oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Yalova ili okuryazarlık oranı 2016 yılında artarak %97,7'ye yükselmiştir. Erkeklerde %99,26, kadınlarda ise %96,15 olarak gerçekleşmiştir. Kadın ve erkekler arasındaki 2000 yılındaki %13'lük fark, 2016 yılında yaklaşık %3'e düşmüştür. Bu oranları Türkiye geneliyle karşılaştırdığımızda, Yalova ilinin ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir. Yalova ilinin Türkiye'nin nispeten gelişmiş bölgelerinden birinde yer alması, aile içinde eğitim bilincinin giderek artması ve kadının sosyal hayatta daha aktif rol almaya başlaması gibi sebepler Yalova'da okuryazarlık oranını gereken düzeye yaklaştırmıştır. İlde son yıllarda, özellikle 2008 yılında Yalova Üniversitesinin kurulması ile birlikte üniversite mezunlarının sayısı artış kaydetmiştir.

Önümüzdeki yıllarda şehir merkezlerinde yoğunlaşan nüfus artışı ve dolayısıyla nüfus yoğunluğu mekân üzerindeki baskıları daha da arttıracaktır. Kırsal nüfusu yerinde tutabilmek için planlama çalışmaları yapılmalıdır. Armutlu ilçesinde gerçekleşen Organik Tarım Projesi tüm ilçelerin kırsal kesimlerine

yaygınlaştırılmalıdır. İlin önemli bir kesiminin ormanlarla kaplı olması nedeniyle, orman ürünlerinin ekonomiye katkısı, hayvancılık, yayla turizmi, çeşitli doğa sporları, mağaracılık gibi faaliyetlerin yaygınlaştırılmasıyla, kırdan şehre olan göçler azalacaktır. Yalova ilinin Altınova ilçesinden başlayan ve Armutlu ilçesi ile son bulan 200 km uzunluğunda parkuru ile “Yeşil-Mavi Yol” projesiyle kırsal nüfusun kalıcılığı sağlanmalıdır.

Yalova; doğal bir limana sahip olması, eski tarihlerden beri daima önemli olan İstanbul gibi bir metropole yakın olması, Anadolu’yu Avrupa’ya bağlayan yol güzergâhı üzerinde bulunması ve verimli ziraat sahalarına sahip olması gibi sebeplerden dolayı önem kazanmış bir şehirdir. Yalova geçmişte olduğu gibi gelecekte de bu özellikleriyle ilgi çekici alanlardan biri olmaya devam edecektir.

Yalova’nın tarihten buyana öneminin korunmasında; Türkiye’nin en önemli sanayi ve ulaşım ağlarının yoğunlaştığı bir sahada yer alması, ulaşım sistemlerinin günden güne gelişmesi, İstanbul’u Bursa ve İzmir’e bağlayan yol güzergâhında önemli bir yeri olan Osmangazi Köprüsü’nün 2016 yılında açılması, İstanbul gibi bir metropole yakın olması, uygun yerleşim ve başta turizm, tarım olmak üzere çekici birçok faktörü barındıran bir bölgede yer almasının etkisi önemli rol oynamıştır. Yalova’nın bu özellikleriyle nüfus ve yerleşme hareketlerinin yoğunluk kazanmaya devam edeceği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Akbaş, Y. (2016), Türkiye'nin Nüfus Coğrafyası, Doğanay, S. ve Alım, M. (Eds.), *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, (1.Baskı), Ankara: Pegem Akademi, s.1-59.
- Akpınar, F. (2012), *Kente Göçle Gelenlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı: Yalova İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Bostan, H. (2005), *Yalova İli Altınova İlçesindeki Çerkes Tevkihiye Köyünde Kültürel Değişim*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bütkül, A. (1992), *Yalova'da Kent Hizmetleri ve Karşılaşılan Sorunlar*, Bursa aktaran Doğan M., (2009), Socio- Economic Structure Of The Population In Yalova, *Management and Education Academic Journal*, Vol.5, No: 2, p.79. Bulgaristan.
- Ceylan, M. A. (2003), *Marmara Depreminin [17 Ağustos 1999] Yalova Şehrine Etkileri*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- DİE, Genel Nüfus Sayım Sonuçları; 1935, 1940, 1945, 1950, 1955, 1960. Başbakanlık, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- Doğan M., (2009), Socio- Economic Structure of The Population in Yalova, *Management and Education Academic Journal*, Vol.5, No: 2, 76-84 pp. Bulgaristan.
- Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, (2010), TR42 Doğu Marmara Bölge Planı 2010-2013, Kocaeli: Doğu Marmara Kalkınma Yayınları.
- Göney S. (2009), *Atatürk ve Armutlu Kaplıcaları*, İstanbul: İ.Ü. Basımevi.
- Günalp, Ö.S. (2015), *Yalova Benim Kentim*, İstanbul: Dönence Basım ve Yayımlar Hizmetleri.
- Güloğlu, T., H, Ateş, vd. (2011), *Yalova İli İşgücü Piyasası Araştırması ve Analiz Çalışması*, Kocaeli: AREDA Yayınları aktaran Akpınar, F. (2012), *Kente Göçle Gelenlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı: Yalova İli Örneği*, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 45.
- Gürbüz, O., Akbulak, C., Doğan, M. ve Doğan S.Ö. (2004), Armutlu Yarımadası'nın Kuzeybatı Kıyılarındaki Arazi Kullanımının Coğrafi Analizi, *Türkiye Kıyıları 04 Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları V. Ulusal Konferans*, s.373-382.
- Hasluck, F.W.(1910), *Cyzicus, Cambridge Archaeological And Ethnological Series*, Cambridge aktaran Doğan M., (2009), Socio- Economic Structure of The Population in Yalova, *Management and Education Academic Journal*, Vol.5, No: 2, p.78. Bulgaristan.
- İbrahim Y. (2002), *İşte Yalova*, Yalova: Marmara Piyasa Araştırmaları Merkezi aktaran Doğan M., (2009), Socio- Economic Structure of The Population in

Yalova, *Management and Education Academic Journal*, Vol.5, No: 2, p.78. Bulgaristan.

- Kazel, E. (2014), *Yalova Şehir Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kurt, S. ve Haybat, H. (2014), Population Distribution by Geomorphological Units in Yalova, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/1 Winter 2014, p. 327-336, Ankara.
- Resmi Gazete (1995), Sekiz İlçe ve Üç İl Kurulması ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (22305 sayılı RG).
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22305.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22305.pdf>.
Son erişim 14 Ağustos 2018.
- Sertkaya Doğan, Ö. (2009), Nüfus Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Silivri, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 20, s.1-19.
- Şahin, S. (2007), *Geçmiş Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği*, Ankara: Gazi Yayınevi
- Tandoğan, A. (1998), *Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu*, Trabzon: Eser Ofset aktaran Akbaş, Y. (2016). Türkiye'nin Nüfus Coğrafyası, Doğanay, S. ve Alım, M. (Eds.), *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, (1.Baskı), Ankara: Pegem Akademi, s.3,7.
- Tekeli, İ. (1998), Türkiye'de İçgöç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi, *Türkiye'de İçgöç, Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, s.7-21.
- TÜİK, (2011), Nüfus ve Konut Araştırmaları 2011.
http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=276> Son erişim 14 Ağustos 2018.
- TÜİK, (2014), Seçilmiş Göstergelerle Yalova 2013, Eylül 2014, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- TÜİK, (2018a), Genel Nüfus Sayımları, 1965-2000.
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047. Son erişim 14 Ağustos 2018.
- TÜİK, (2018b), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2007-2017.
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059. Son erişim 14 Ağustos 2018.
- TÜİK, (2018c), Göç İstatistikleri.
http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067. Son erişim 14 Ağustos 2018.
- TÜİK, (2018ç), Hayat İstatistikleri.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060. Son erişim 14 Ağustos 2018.

TÜİK, (2018d), Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı.

http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?ust_id=105&vt_id=9. Son erişim 14 Ağustos 2018.

TÜİK, (2018e), Nüfus Projeksiyonları 2018-2080.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567>. Son erişim 14 Ağustos 2018.

TÜİK, (2018f), Nüfus Projeksiyonları.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1027. Son erişim 14 Ağustos 2018.

Yalova Belediyesi: <https://www.yalova.bel.tr>. Son erişim 14 Ağustos 2018.

Yaman Kocadağlı, A. (2014), Nüfus Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Beypazarı. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi 3 (27), s.41-72.

<http://earth.google.com>.

<http://www.milta.com.tr/turizm/yalova-yesil-mavi-yol-projesi-tamamlandi/>. Son erişim 14 Ağustos 2018.